

पठतु संस्कृतम्
कोविदः

एप्रल् १, २०२३

पाठः ५

अङ्काः १००

1) अधो दत्तानां विग्रहवाक्यानां समस्तपदं समासनाम च लिखत । (२०)

a. धनुः पाणौ यस्य सः

धनुष्पाणिः

व्यधिकरण-बहुव्रीहिः

b. चन्द्रः मौलौ यस्य सः

चन्द्रमौलिः

व्यधिकरण-बहुव्रीहिः

c. सीतया सह वर्तते इति

ससीतः

सहपूर्वपद-बहुव्रीहिः

d. पीतम् अम्बरं यस्य सः

पीताम्बरः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

e. न विद्यते पुत्रः येषां ते

अपुत्राः

नञ्-बहुव्रीहिः

f. दण्डः हस्ते यस्य सः

दण्डहस्तः

व्यधिकरण-बहुव्रीहिः

g. हरिणा सह वर्तते इति

सहरिः

सहपूर्वपद-बहुव्रीहिः

h. न विद्यते धनं येषां ते

अविद्याः

नञ्-बहुव्रीहिः

i. पतितानि पर्णानि यस्मात् सः

पतितपर्णः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

j. सुन्दरौ बाहू यस्य सः

सुन्दरबाहुः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

2) अधो दत्तानां समस्तपदानां विग्रहवाक्यं समासनाम च लिखत । (२०)

a. ससीतः

सीतया सह वर्तते इति

सहपूर्वपद-बहुव्रीहिः

b. सुन्दरबाहुः

सुन्दरौ बाहू यस्य सः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

c. सशिष्यः

शिष्येण सह वर्तते इति

सहपूर्वपद-बहुव्रीहिः

d. धृतवस्त्रायाः

धृतं वस्त्रं यया सा, तस्याः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

e. प्रसन्नवदने

प्रसन्नं वदनं यस्य सः, तस्मिन्

समानाधिकरणबहुव्रीहिः

f. अनश्वा

न विद्यते अश्वः यस्याः सा

नञ्-बहुव्रीहिः

g. अनिद्रः

न विद्यते निद्रा यस्य सः

नञ्-बहुव्रीहिः

h. दामोदरः

दाम उदरे यस्य सः

व्यधिकरण-बहुव्रीहिः

i. बहुफलः

बहूनि फलानि यस्मिन् सः

समानाधिकरण-बहुव्रीहिः

j. अव्ययम्

न विद्यते व्ययं यस्य तत्

नञ् बहुव्रीहिः

3) सन्नन्तरूपं लिखत (५)

a. आप्नोति	- लट्	ईप्सति
b. करोति	- अ-प्रत्ययः	चिकीर्षा
c. खादति	- उ-प्रत्ययः	चिखादिषुः
d. जयति	- लट्	जिगीषति
e. ददाति	- अ-प्रत्ययः	दित्सा
f. पश्यति	- उ-प्रत्ययः	दिदक्षुः
g. धावति	- लट्	दिधाविषति
h. पचति	- अ-प्रत्ययः	पिपक्षा
i. भवति	- उ-प्रत्ययः	बुभूषुः
j. लिखति	- लट्	लिलेखिषति/लिलिखिषति

4) सन्नन्तरूपं लिखत । (५)

a. पातुम् इच्छुः	पिपासुः
b. ज्ञातुम् इच्छा	जिज्ञासा
c. कर्तुम् इच्छति	चिकीर्षति
d. गन्तुम् इच्छा	जिगमिषा
e. वक्तुम् इच्छुः	विवक्षुः
f. श्रोतुम् इच्छति	शश्रूषते
g. तरीतुम् इच्छा	तितीर्षा
h. जेतुम् इच्छति	जिगीषति
i. हन्तुम् इच्छवः	जिघांसवः
j. दातुम् इच्छवः	दित्सवः

5) एकपदेन उत्तरं लिखत (१०)

- a. चम्पूः का ? गद्यपद्यसम्मिश्रः काव्यप्रकारः
 b. का कुमारं परिपालितवती ? गङ्गा
 c. ईश्वरः पार्वत्यै शिशोः कम् अकथयत् ? जन्मवृत्तान्तम्
 d. पुराकृतं कर्म कम् अनुगच्छति ? कर्तारम्
 e. पार्वती शिशुं गृहीत्वा कुत्र अगच्छत् ? कैलासम्
 f. कुमारस्य जन्मोत्सवे के आनन्दिताः?

इन्द्रादयः देवाः ऋषयः च

- g. मनुष्यवाचा इति पदस्य समासः कः ?

मनुष्याणां वाक्, तथा - षष्ठी-तत्पुरुषः

- h. इन्द्रादयः देवाः कुमारेण सह कुत्र प्राविशन् ? स्वर्गम्
 i. स्वर्गे के कुमारस्य स्वागतम् अकुर्वन्?

गन्धर्वादयः नारदादयः च

- j. कः तारकासुरं मारितवान् ?

शूरः कुमारः

6) पदविवरणं (अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि) लिखत । (५)

- a. अवेहि अच् + इण् धातुः परस्मैपदी लोट् म. ए.
- b. आत्मवृत्तौ इ. स्त्री. 'आत्मवृत्ति' शब्दः स. ए.
- c. आरुरुक्षोः उ. पु. 'आरुरुक्षु' शब्दः ष. ए.
- d. निगृहीतधेनुः उ. पु. 'निगृहीतधेनु' शब्दः प्र. ए.
- e. निजगाद नि + गद् धातुः परस्मैपदी लिट् प्र. ए.

7) उत्तरं लिखत (२ + ३ = ५)

- a. बहुव्रीहि-समासस्य विवरणं लिखत ।
- b. 'सन्नन्तप्रत्ययः' उदाहरणसहितं वर्णयत ।

8) वाक्यं साधु / असाधु इति लिखत । (५)

- a. इन्द्रः सेनाधिपतिः इति पदे अभिषिक्तः । **असाधु**
- b. भोजदेवः राष्ट्रकूटराजस्य आस्थानकविः आसीत् । **असाधु**
- c. नीलकण्ठदीक्षितः दाक्षिणात्यः आसीत् । **साधु**
- d. ये व्युत्पत्तिम् इच्छन्ति ते चम्पूरामायणं चम्पूभारतं पठन्ति । **साधु**
- e. महाभारते अधिकतया मिश्ररचनाः दृश्यन्ते । **असाधु**

9) परस्परसम्बद्धान् मेलयत (५)

a. तिरुमलाम्बा	नलचम्पूः	e
b. वेङ्कटाध्वरिः	वरदाम्बिकापरिणयचम्पूः	a
c. अनन्तभट्टः	यशस्तिलकचम्पूः	d
d. सोमेश्वरसूरिः	चम्पूभारतम्	c
e. त्रिविक्रमभट्टः	विश्वगुणादर्शचम्पूः	b

10) सूक्तेः अर्थः लिखत । (२)

अलक्ष्मीराविशत्येनं शयानमलसं नरम् ।

11) सुभाषितस्यपदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च
लिखत । (३)

मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णाः त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः
प्रीणयन्तः ।

परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यं निजहृदि विकसन्तः सन्ति
सन्तः कियन्तः ॥

12) श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत
एकस्य समस्तपदस्य विग्रहवाक्यं च लिखत ।(५)

कैलासगौरं वृषमारुरुक्षोः पादार्पणानुग्रहपूतपृष्ठम् ।

अवेहि मां किङ्करमष्टमूर्तेः कुम्भोदरं नाम निकुम्भमित्रम् ॥

13) संसन्दर्भं संस्कृतभाषया विवृणुत (३)

तारकवधार्थं कुमारं प्रेषयतु

14) अधोदत्त-ग्रन्थकारस्य परिचयं ४-५ वाक्यैः लिखत । (३)

भोजदेवः

15) अधोदत्त-विषयमधिकृत्य ५-६ वाक्यैः लिखत । (४)

चम्पूग्रन्थाः

कोविदः by Vanisri Ragupati